

El model de guiatge és l'únic text en català del recull que analitzem. Heus-lo ací:

[44] *Littera guidatici pro layco de iurisdictione temporali domini episcopi*

En Joan, per gràcia de Déu bisbe de Gerona, als amats nostres t., batlle, e altres oficials de la vila, parròquia e territori nostres de Ullà, salut e dilecció: Sapiats que per algunes certes rahons a nós proposades a suplicació de alguns avem guihat e ab tenor de la present guiam e per guiat aver volem expressament e de certa sciència entrò lo primer del mes de (*blanc*) propvinent en Pere Joan de la dita vila nostre ab tots sos béns mobles e immobles, axí que él, durant lo dit guiatge, puxa aquí anar, estar, tornar e habitar franquament ab tots los dits béns seus sens empatxament e contradicció alguna de vosaltres e de la cort nostra temporal, no obstant él sia delat de alguns crims o excessos qui-s [diuen] per ell comesos dins nostra iurisdicció temporall. Emperò no volem ne entenem que'l present guiatge se extene ne li aprofit, si ell per ventura entretant delinquia dins la dita nostre iurisdicció temporal. Per so a vosaltres e a cascú de vosaltres diem e manam ab tenor de la present e de certa sciència que'l dit guiatge tingau fermament e observeu faelment segons la sua sèrie e tenor, si la indignació nostra sots pene de cent lliures de vós e de cadascun de vós exigidores volieu esquivar. Dade.

Josep PERARNAU I ESPALT

UNA CÒPIA DEL LLIBRE DE PRIVILEGIS DE LA CECA DE BARCELONA

El volum 128 de la sèrie Cod. Hisp. de la Bayerische Staatsbibliothek de Munic és una còpia realitzada durant el segle XVI del *Llibre de privilegis de la ceca de Barcelona*; que és còpia consta per la frase inicial: «Hoc est translatum fideliter sumptum a quodam privilegio sive salva guàrdia, scripto in pergameno et continuato in quodam *Libro Privilegiorum Curiae Seccae*, quae pro serenissimo domino Rege Aragonum et Comite Barcinone cuditur in dicta civitate Barchinone, in pergamenis scripto, cum postibus et cum cohoptertis coreorum vermili coloris et cum quattuor gaffetis sive 'gaffets' et in dicta curia sive scribania honorabilium alcaldorum recondito». El llibre consta adquirint el juliol del 1873.

En el moment de realitzar aquesta descripció, el llibre conserva l'enquadernació primitiva de pell damunt fusta, amb una superfície de 305 x 212 mm; la coberta és desenganxada del llom; tant ella com la contracoberta eren protegides per cinc cabotes d'altres tants claus, que sobresurten set milimetres, però ara la coberta ha perdut la corresponent a l'angle inferior esquerre i la contracoberta la de l'angle superior també esquerre. Coberta i contracoberta eren tancades amb dues sivelles, de les quals resten els forats dels claus. La pell de l'enquadernació és decorada amb quatre cadenes d'anelles paral·leles, que ressegueixen les quatre vores de les dues cobertes, molt ben conservades i visibles en la contracoberta. El llom tenia una etiqueta de paper blanc, en la qual era escrit un títol; d'ambdós s'han conservat només fragments, els del títol pràcticament il·legibles (a la segona línia sembla llegir-se «...concedi...»). El llom i l'angle superior esquerre de la portada tenen ara l'etiqueta de la Bayerische Staatsbibliothek amb la inscripció «Cod. hisp. / 128». A la cara interior de la portada hi ha una anotació amb llapis: «Div. p. 154», que certament no fa referència a la corresponent pàgina d'aquest volum. La cara interior de la contraportada té «probationes pennae»: «Hoc est translatum fideliter sumptum»; «Encara»; «A quibusdam»; «Aquelles t», totes de mà contemporània de la còpia.

El cos del volum és format per XVIII i 161 folis de paper numerats modernament amb llapis, dels quals només 106 són escrits. Aquesta part escrita consta de sis plecs desiguals. El primer, ara coix, consta de 8/11 folis, corresponents als I-XVIII i 1 de la numeració actual. La filigrana consisteix en tres cercles, en la part superior dels quals és dibuixada una lluna en quart creixent; tots tres cercles són somats de creu; el del mig, sota el quart creixent té les lletres «I A» entremig de les quals, en la part superior hi ha un bonet de tres puntes; encara que no idèntica, aquesta filigrana és semblant a les de Briquet, núms. 3261 i 3262. El relligat dels plecs és normal i senzill. No he vista numeració de fulls a l'interior del plec, ni dels plecs. Els cinc quaderns restants tenen característiques idèntiques, variant només el nombre de fulls. El segon és format per onze de doblats (11 x 2 = 22 folis: ff. 2-23); el terç és constituït per dotze (12 x 2 = 24 folis: ff. 24-47), el quart per deu (10 x 2 = 20 folis: ff. 48-68), el cinquè per catorze (14 x 2 = 28 folis: ff. 69-96) i el sisè i darrer és ara coix, car, constituït inicialment de deu fulls doblats, ha perdut els tres darrers folis de la segona meitat del plec (10/7 = 17 folis: ff. 97-113). Els folis següents són tots en blanc. Entre els folis 73-74 i 81-82 hi ha dos fragments escadussers de paper, pertanyents a l'etapa barcelonesa del llibre. Fins al fol. 49 són visibles dues numeracions amb tinta; després, fins al f. 106 només una, la més moderna; els divuit folis inicials i els posteriors al 106

són numerats darrerament amb llapis i amb xifres romanes els primers, amb aràbiques els darrers.

La part del volum numerada amb xifres aràbigues conté còpia autenticada de vint-i-set documents, indicats en els folis I', II' i III'. Copiaré aquestes vint-i-set correccions, numerant-les, corregint-les on sigui necessari i fent constar els folis d'aquest volum on es troba el document indicat; les completaré, entre parèntesis curvats, amb els títols que encapçalen cada document en el llibre; i, si hi ha indicació de l'original, també la transcriuré a continuació, després de punt i guionet (-). Numeració i correccions són escrites dins parèntesis quadrats; les referències a folis van entre parèntesis curvats.

[1]. F. Ir. En lo matex llibre, fòlio 1, és lo privilegi del rey En Pere, la data del qual és en Lleida a 5 de febrer de 1208 [en realitat, V kal. februarii = 25 de gener de 1209]. (Salvaguardia). (F. 1'-2').

[2]. Ítem, altro privilegi del rey En Jaume, folio 3, la data del qual és en Lleyda a 13 de setembre 1259 [en realitat, xiiij kal. septembris = 20 agost]. (Jacobus primus. Quod non possint monetari nisi electi iam in monetarios per dominum regem). (F. 3'-v').

[3]. Ítem, altro privilegi del rey En Jaume, fòlio 4, la data del qual és en València a 1 de juny 1270. (Alcaldi possunt cognoscere de magistro seccae.- Lo original del present privilegi és en lo armari de la seca, en lo calaix de la lletra A, n. 7). (F. 4'-5').

[4]. Ítem, altro privilegi del rey Alfonso, fòlio 6, la data del qual és en Barcelona a 6 de abril de 1286 [en realitat, vj kal. Aprilis = 27 de març]. (Confirmatio privilegii regis Iacobi). (F. 6'-v').

[5]. Ítem, altro privilegi del rey En Jaume, fòlio 7, la data del qual és en Barcelona a 10 de febrer 1325 [en realitat, x kal. februarii = 23 gener 1326]. (De electione alcaldorum et de eorum iurisdictione.- Lo original del present privilegi, en lo armari de la Seca, lletra A, n. 3). (F. 7'-8').

[6]. Ítem, altro privilegi del rey En Pere, fòlio 9, la data del qual és en València a 10 de octubre 1369. (Contra mostasafum.- Calaix de lletra A, n. 6). (F. 9'-12').

[7]. Ítem, altro privilegi del rey En Pere, fòlio 13, la data del qual és en Barcelona a 19 de juliol 1372. (Contra mostasaphum.- Calaix nibra (?) de lletra, n. 1). (F. 13'-14').

[8]. Ítem, en fòlio 15 y altres, una declaració en favor del col·legi aserca de un parayre, que los cònsols del pont li avien llavat uns draps y li foren restituïts als alcaldes. Fou en lo primer de mars 1392 en Barcelona. (Alcaldi sunt iudices de pannis falsis). (F. 15'-16').

[9]. Ítem, en fòlio 17 y à un privilegi del rey Alfonso, la data del qual és en lo monastir de St. Cugat de Vallès, a 14 de desembre 1419. (Revocatio cuiusdam litterae regiae eo quia erat contra privilegia.- Armari seca, lletra A, n. 9). (F. 17'-19').

[10]. Ítem, altro privilegi del rey Alfonso, la data del qual és en lo castell de Torra [sic! «¿Acerarum?»], a 11 maig 1437 en folio 20. (Declaratio constitutionis dominae reginae. Quod alcaldi et magister non sunt subditi alicui officiali Regio, nec ipsi locum tenenti, sed immediate domino Regi, ita ut solus ipse possit cognoscere de quaestionibus suscitatis inter dictos alcalidos et ipsum locumtenentem et alios officiales regios). (F. 20°-22°).

[11]. Ítem, altro privilegi del rey Alfonso en fòlio 23, la data del qual és en 15 de maig 1437 [apud civitatem Acerrarum?]. (Alcaldi possunt congregare collegium sine magistro quotienscumque voluerint propter impedimentum domini magistris) (F. 23°-^v). F. [II°].

[12]. Ítem, altro privilegi del rey Alfonso en fòlio 24, la data del qual és Theani a 4 de juny 1437. (Confirmatoria). (F. 24°-^v).

[13]. Ítem, altro privilegi del rey Alfonso en fòlio 25, la data del qual és en la siutat de Gajeta a 15 de setembre 1440. (Confirmatio et executoria privilegii alias concessi.- Original, armari Seca, calaix A, n. 10). (F. 25°-26°).

[14]. Ítem, altro privilegi del rey En Joan, en fòlio 27, la data del qual és en Tudela a 1 de abril 1476. (Casus regaliae pertinet alcaldis). (F. 27°-29°).

[15]. Ítem, altro privilegi del rey Alfonso, en fòlio 30, la data del qual és en lo Castell Nou de Nàpols a 16 de juny 1444. (Quod monetarii et operarii sunt quinquaginta.- Armari de la Seca, calaix A, n. 4). (F. 30°-34°).

[16]. Ítem, altro privilegi del rey En Joan, en fòlio 36, la data del qual és en lo seu palàtio Alzafaria, siutat de Sesarauguste, 30 de octubre 1459. (Salvaguàrdia). (F. 36°-37°).

[17]. Ítem, altro privilegi del rey En Joan, en fòlio 38, la data del qual és en la vila sua de Estella, a 14 de agost 1476. (De substitutis et locatenentibus et familiaribus et eorum domesticis). (F. 38°-40°).

[18]. Ítem, altro privilegi del rey En Joan en fòlio 41, la data del qual en la vila de Estella, a 14 de agost 1476. (Alcaldi sunt iudices de penis in quibus incurrun regii officiales frangendo privilegia). (F. 41°-42°).

[19]. Ítem, altro privilegi del rey En Joan en fòlio 43, la data del qual és en lo seu palàcio Aljafarie, siutat de Sesaraugusta, a 30 de octubre 1459. (Salvaguàrdia.- Armari de la Seca, calaix A, n. 2). (F. 43°-44°).

[20]. Ítem, altro privilegi del rey Fernando, en fòlio 45, la data del qual és en lo Castell Nou de la Siutat de Nàpols, a 29 de maig 1507. (Super revocatione pragmatice, vide fol. 55). (F. 45°-46°).

[21]. Ítem, altro privilegi del rey Fernando, en fòlio 47, la data del qual és la siutat de Burgos a 30 de mars 1508. (Uxores et filii cum eorum familia gaudent privilegiis.- Armari de la Seca, calaix A, n. 5). (F. 47°-54°). ¿F. III°?

[22]. Ítem, altro privilegi del rey Fernando, en fòlio 55, la data del qual és en la siutat de Ispalis, a 18 de juny 1511. (Quod milites possunt esse de collegio et quod exhaminentur et quod in casu absentie et longe infirmitatis ponatur locumtenens et quod sint quatuor assessores). (F. 55°-59°).

[23]. Ítem, altro privilegi del rey Fernando, en fòlio 60, la data del qual és en la siutat de Sevilla, a 18 de juny 1511. (Quod in uno officio non eligantur duo aut plures, nisi tantum unus [y del entallador].- Armari de la Seca, calaix A, n. 8). (F. 60°-62°).

[24]. Ítem, en lo fòlio 63 y à una carta del rey aserca de una qüestió del offisi de advocat fiscal de la seca, la data de la qual és en Medina del Campo, a 3 de mars 1513. (Qüestió: Del offisi del jutge de reclams, advocat fiscal de la seca et quod iurisdicció eorum pertinet ad alcaidos cum consilio assessorum). (F. 63^v).

[25]. Ítem, altro privilegi del rey Don Carlos, en fòlio 65, qui és confirmació de tots los privilegis, la data del qual és en Barcelona, a 20 de [novembre] de 1542. (Confirmatio omnium privilegiorum). (F. 65^r-73^v).

[26]. Ítem, altro privilegi del rey Alfonso, en fòlio 76, la data del qual és en Barcelona, a 27 de juny 1544 [ha d'ésser Carles en lloc d'Alfons]. (Confirmatio privilegiorum regis Alfonsi IV). (F. 76^r-78^v).

[27]. Y en lo full 79 fins al full 106 és un prosés y declaratió en favor del col·legi aserca de un reclam exposat a-N Joan Seldoni y altres, de cantitat de 500 lliures. (Privilegio regis monetariis concesso non potest renúnciari, fuit hic declaratum). (F. 79^r-106^r).

La caixa d'escriptura té 220 x 110 mm, amb vint-i-sis o vint-i-set línies, escrites de mà diversa amb lletra humanística tardana. En els folis 3^v, 5^v, 6^v, 8^r, 12^r, 14^r, 16^v, 19^v i 22^v, trobem repetit al final dels respectius documents: «Sig+num Hieronymi Antici Canyelles, auctoritate regia notarii publici Barchinone, testis». Al final, en el f. 106^r, hi ha la signatura de tres notaris: Pere Joan Garau, Pau Gomar i Miquel Benet i Gilabert, amb la data de l'autenticació, 18 de juliol del 1560, data que ha d'ésser considerada com aquella, «ante quam» les còpies dels documents ja eren realitzades i el cos del volum ja tenia el contingut actual. La data que permet de saber el moment «post quem» de la còpia de les darreres pàgines és indicada en els folis 104^v i 105^r: 11 octubre 1546 i 14 octubre 1546. En els encapçalaments dels textos hi ha resums en forma de títol o indicacions de la font documental en l'Arxiu Reial, copiats més amunt. Als marges hi ha notes de mans diverses, les quals fan referència al contingut de les disposicions o a les persones que formaven part del col·legi de la ceca.

La documentació aplegada en aquest volum, sobretot la més moderna, fa la impressió de respondre a una preocupació gairebé única: la de gaudir dels privilegis de la Ceca. El sentit de tal interès és comprensible, si hom llegeix les pàgines de Ricard URGELL HERNÁNDEZ, *La reforma de la Ceca de Mallorca en 1461. Una aportación al estudio del fraude fiscal en la Baja Edad Media*, dins «Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana», XLV (1989), 147-154, resumides en aquest volum, secció tercera de les *Notícies bibliogràfiques*, entre les corresponents al segle XV.

Munic, 3 de setembre del 1990